

19.05.2023

Den nye udenrigspolitiske strategi er ambitiøs, men mangler konkrete løsningsforslag

Regeringen slår fast, at Danmarks visioner for alt fra Ukraine og migration til industripolitik skal opnås med EU som bærende platform - uden at forklare, hvordan der sikres europæisk enighed her.

Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen (M) præsenterede tirsdag i denne uge regeringens nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi – en strategi formet af krigen i Europa, geopolitiske spændinger og et gryende opgør med frihandel. Den leverer en analyse af verdens tilstand, men sjældent bud på konkrete løsninger. Det til trods er det tydeligt, at det er gennem EU, at Danmark vil udfolde sine udenrigspolitiske ambitioner. NATO står også centralt – som »en hjørnesteen« for dansk sikkerhed – til gengæld fylder det multilaterale spor forsvindende lidt, og FN er næsten fraværende.

Med afskaffelsen af det danske forbehold over for EU's forsvarssamarbejde kan regeringen nu formulere ambitioner for EU's sikkerhedspolitik, og det afspejles i strategien, som understreger, at unionen skal styrke sin geopolitiske relevans og være en »spiller i sin egen ret«. EU har med håndteringen af Ruslands invasion af Ukraine vist sit sikkerhedspolitiske værd, som det fremhæves i teksten. De omfattende sanktioner og den kontinuerlige militære støtte til Ukraine tydeliggør, at EU har den fornødne kapacitet til at agere geopolitisk. Et styrket europæisk engagement betyder også, at Europa og Danmark fremadrettet skal løfte et større ansvar for regional sikkerhed og stabilitet, så der opnås en bedre balance i det transatlantiske forhold.

Politisk ustabilitet i nærområderne kombineret med stigende priser og klimaforandringer skaber risiko for en stigende migration mod Europa. Hvis der er ét område, hvor det bliver tydeligt, at den fremlagte strategi er en analyse og ikke et løsningskatalog, er det her: Regeringen noterer sig, at en forestående migrationskrise vil udfordre EU's sammenhængskraft, og at vi skal forberede os på at håndtere en ny migrationskrise, men hvordan vi gør det, står lidt hen i det uvisse. En del af svaret er »nye alliancer og stærke ligeværdige partnerskaber« med vores nordafrikanske nabolande. Sådanne partnerskaber er dog kontroversielle i EU, ligesom det kan vise sig at blive et område, hvor grænserne for pragmatikken i regeringens »pragmatiske idealisme« vil blive afprøvet. Erfaringerne med migrationspartnerskaber har vist, at det er et område, hvor det kan vise sig endog meget svært at holde fast i egne værdier.

EU skal udvides

Med den nye strategi stempler regeringen også ind i debatten om EU's udvidelse. Unionens udvidelsespolitik har altid været en balance mellem på den ene side at sikre EU's sammenhængskraft og på den anden side at sikre stabilitet i nærområderne. Med Ruslands invasion af Ukraine er geopolitiske hensyn blevet

vigtigere. En af Europas vigtigste udenrigspolitiske opgaver er ifølge regeringen at styrke båndene til særligt Moldova, Georgien, Ukraine og landene på Vestbalkan. Den ultimative binding er EU-medlemskab. Lande, der vil ind i unionen, skal dog leve fuldt op til optagelseskriterierne, slås det fast. Strategien forklarer dog ikke, hvordan man finder den rette balance for lande, der har langt igen, før de lever op til kriterierne – såsom Ukraine. Hvis landene skal sikres et troværdigt europæisk perspektiv, kan det blive nødvendigt at opfinde en gradvis indlemmelse, og det vil betyde en afvigelse fra den rene, meritbaserede model.

Unionen skal også rustes til at rumme flere medlemsstater. Her siger strategien blot, at »spillereglerne skal tilpasses«. Mette Frederiksen (S) har tidligere understreget, at Danmark ikke ønsker traktatændringer, mens udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen har luftet tanken om at indføre kvalificerede flertalsafgørelser på udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Da dette, hvis der er enighed blandt stats- og regeringscheferne i Det Europæiske Råd, kan gøres uden at ændre traktaten, kunne det være en mulig kompromismodel internt i regeringen. Om det går sådan, får vi måske at se, når den europapolitiske aftale skal forhandles efter sommerferien.

Industripolitik uden penge

Det står i dag klart, at samhandel også kan indebære en sikkerhedsrisiko, og regeringen promoverer i strategien en dansk udgave af ideen om strategisk autonomi i handels- og industripolitikken, nemlig åbenstrategisk autonomi, med fokus på diversificering, frihandelsaftaler og det indre marked snarere end på at bygge europæiske industrikæmper. Selv om ideen ikke er ny, er det alligevel bemærkelsesværdigt at se, hvordan Danmark er gået fra at være et af de lande, der var mest kritisk over for EU's industripolitiske ambitioner, til at betone vigtigheden af en »robust handels- og industripolitik i EU«. Regeringen understreger, at unionen bør opbygge en stærk position inden for strategiske sektorer og teknologier. Selv om europæisk industri er i fokus, nævnes behovet for mere arbejdskraft dog hverken i relation til migration eller industripolitik.

Industripolitik er meget langt fra at være gratis, og de seneste tiltag fra EU har vist, at statsstøtte og investeringer finansieret ved fælles gæld er yndede værktøjer til at fremme strategisk vigtige sektorer, for eksempel grønne teknologier. Den danske strategi giver imidlertid intet svar på, hvordan den vigtige industripolitik skal kombineres med behovet for »sunde offentlige finanser og en ansvarlig økonomisk politik« – og ny fælles gæld nævnes ikke. Det er ikke overraskende, at man fra dansk side ikke omfavner mere lempelige finansielle regler, men med en stigende

opbakning til en aktiv europæisk industripolitik kommer også et stigende ansvar for at forklare, hvordan den skal finansieres.

Regeringen lægger op til, at EU skal være platform for dansk udenrigspolitik, men på for eksempel migrationsområdet og vores fortsatte støtte til en relativt åben handelspolitik ligger den et stykke fra flere store EU-lande. Det bliver derfor interessant at se, hvordan man fra dansk side vil finde europæisk opbakning til at indfri de udenrigspolitiske ambitioner.